

SPIIS TREŚCI

WSTĘP	01
ROZDZIAŁ 01: ANALIZA DIAGNOSTYCZNA	05
1. SKALA MIGRACJI W GDYNI	06
2. GDYŃSKIE ZASOBY WSPARCIA OSÓB I RODZIN Z DOŚWIADCZENIEM MIGRACJI	08
3. DIAGNOZA BARIER I WYZWAŃ W GDYŃSKIM SYSTEMIE WSPARCIA MIGRANTÓW	10
ROZDZIAŁ 02: CZĘŚĆ STRATEGICZNA	27
CHAPTER 03: CZĘŚĆ WDROŻENIOWA	33

Potrzeba pogłębionej i systematycznej refleksji nad działaniami o charakterze pomocowym oraz integracyjnym wobec nowych mieszkańców i mieszkanki polskich miast wynika wprost ze skali obserwowanego zjawiska jakim jest rosnący odsetek populacji z doświadczeniem migracji (1). Jako że procesy włączania migrantów w różne obszary życia odbywają się przede wszystkim na poziomie lokalnym, potrzebą szczególnej wagi na szczeblu samorządowym staje się projektowanie i wdrażanie działań odpowiadających na potrzeby zmieniającej się populacji mieszkańców, a tym samym – opracowanie i wdrażanie lokalnej polityki włączającej, tj. takiej polityki, która oferuje wszystkim mieszkańcom równe szanse uczestnictwa w życiu ekonomicznym, społecznym i kulturowym oraz równy dostęp do publicznych usług miejskich.

„Program Wsparcia Społecznego Imigrantów zamieszkałych w Gdyni na lata 2024 – 2026” [dalej również jako Program] opracowany został w ramach projektu IncludeDate – Educating For Inclusion, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach programu Erasmus+. Projekt realizowany w międzynarodowym partnerstwie siedmiu instytucji i organizacji – w tym MOPS Gdynia reprezentującym Gminę Miasta Gdyni – ma na celu budowanie zdolności włączania migrantów przez podmioty zaangażowane w działania wspierające poprzez m.in. opracowanie strategii dla włączających miast i społeczności lokalnych oraz wdrożenie lokalnych planów działania i strategii włączenia migrantów do życia w społeczności. Dokument jest efektem prac multidyscyplinarnej grupy złożonej z przedstawicieli kluczowych podmiotów miejskich zaangażowanych na co dzień we wsparcie osób z doświadczeniem migranckim. Wnioski z diagnozy oparto zarówno o analizę desk research, jak i informacje przekazywane przez koalicjantów i specjalistów w trakcie zorganizowanych spotkań i wywiadów eksperckich. Stanowią też odzwierciedlenie opinii zebranych w trakcie projektowych warsztatów community mapping i reporting z wyłącznym udziałem przedstawicieli gdyńskiej społeczności migranckiej.

Prezentowany dokument/plan ma charakter programu. Oznacza to, że – w porównaniu do dokumentów o charakterze strategicznym – cechuje go większy poziom szczegółowości oraz krótszy czas planowania, zaś merytorycznie obejmuje wyłącznie jeden obszar zjawisk. Jako że strategia stanowi nadrzędny plan w stosunku do programów, ujmując zagadnienia na najbardziej ogólnym poziomie i w najszerszej perspektywie czasu, wszelkie programy stanowiące uszczegółowienie zawartych w niej treści i odnoszące się do nich na poziomie bardziej konkretnym nie powinny stać w logicznej i merytorycznej sprzeczności. W tym ujęciu opracowany Program wpisuje się w założenia „Gdyńskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych 2030” w zakresie planowania działań w kluczowych obszarach wsparcia społecznego, w szczególności: rozwijania działań o charakterze ponadsektorowym w rozwiązywaniu problemów społecznych (Priorytet 1 Strategii), zwiększenia liczby przedsięwzięć badawczych o charakterze populacyjnym w obszarze problematyki społecznych (Priorytet 2 Strategii), poprawy dostępu mieszkańców Gdyni do ofert zaspokajających potrzeby życiowe (Priorytet 3 Strategii) oraz dopełnieniu rozwiązań systemowych mających na celu rozwijanie zasobów i redukcję deficytów w kluczowych obszarach wsparcia społecznego (Priorytet 7 Strategii).

1 Laboratorium Polityk Migracyjnych Miast i Regionów OBM UW
„Założenia i rekomendacje, Warszawa 2023, p. 4. Model lokalnej polityki włączania migrantów i migrantek w życie miast.

Program wyznacza cele i kierunki działań gminy w obszarze wsparcia osób i rodzin z doświadczeniem migracji w perspektywie czasowej obejmującej lata 2024-2026. Pierwsza, diagnostyczna część dokumentu prezentuje zarówno dane dotyczące skali migracji w Gdyni, jak i zasoby instytucjonalne miasta dedykowane wsparciu cudzoziemców, w tym współpracujące w tym obszarze podmioty. Podsumowanie części diagnostycznej stanowi wykaz barier i wyzwań w lokalnym systemie wsparcia osób i rodzin z doświadczeniem migracji. Druga, strategiczna część Programu, wyznacza cele i działania do realizacji w przyjętej perspektywie czasowej, trzecia zaś określa proces wdrażania Programu.

Należy podkreślić, że forma i zamysł „Programu Wsparcia Społecznego Imigrantów zamieszkałych w Gdyni na lata 2024 – 2026” mają charakter półotwarty tzn. stanowią propozycję do dalszej partycypacji przy doskonaleniu i planowaniu działań w ramach lokalnej polityki włączania imigrantów i imigrantek w życie miasta.

CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

W części tej zaprezentowano dane dotyczące skali migracji w Gdyni, miejskie zasoby dedykowane wsparciu osób i rodzin z doświadczeniem migracji oraz współpracujące w tym obszarze podmioty. W rozdziale wylistowano i opisano także główne bariery i wyzwania w lokalnym systemie wsparcia migrantów – definiowane zarówno przez kluczowych interesariuszy, jak i przedstawicieli społeczności migranckiej.

1. SKALA MIGRACJI W GDYNI

Liczba cudzoziemców faktycznie mieszkających w Gdyni jest trudna do oszacowania z uwagi na brak wyczerpującego i aktualnego rejestru. Dane są rozproszone pomiędzy różne instytucje miejskie, a część osób przebywających na terenie kraju czy miasta nie dokonuje legalizacji pobytu i zatrudnienia

Na koniec 2021 roku liczba cudzoziemców zameldowanych w Gdyni na pobyt stały lub czasowy wynosiła 2595 osób. Niemal połowę z nich (44,4 proc., tj. 1152 osoby) stanowili obywatele Ukrainy. Trzeba jednak od razu zaznaczyć, że oficjalne dane rejestrowane dotyczące zameldowań nie odzwierciedlają rzeczywistej skali populacji migranckiej Gdyni. Na podstawie danych urzędowych w zakresie liczby oświadczeń o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi i pracy wykonywanej na terenie Gdyni można szacować, że w 2021 roku liczba cudzoziemców w Gdyni była nie mniejsza niż 15 tysięcy (na 244 tysięcy zameldowanych w tym czasie w Gdyni mieszkańców). Wśród nich zdecydowanie dominowali obywatele Ukrainy.

Punktem zwrotnym – jeśli chodzi o liczbę cudzoziemców przebywających tak w Polsce, jak i w Gdyni – był wybuch konfliktu zbrojnego na terytorium Ukrainy w dniu 24 lutego 2022 roku. Według danych Straży Granicznej od wybuchu wojny do 31 grudnia 2022 roku granicę z Polską przekroczyło 8,831 milionów obywateli Ukrainy, uciekających przed działaniami wojennymi. W historii współczesnej Polski nie pojawiła się dotąd sytuacja kryzysu migracyjnego na tak dużą skalę, w dodatku spowodowana konfliktem zbrojnym w sąsiednim państwie. Wiele miast w Polsce stanęło w obliczu kryzysu uchodźczego. Gdynia jako ważny węzeł komunikacyjny na północy kraju – z uwagi na połączenia promowe ze Skandynawią, liczne połączenia kolejowe oraz aglomeracyjny charakter Trójmiasta – znalazła się wśród głównych, polskich miast napływu obywateli Ukrainy. Na podstawie liczby osób objętych wsparciem w ramach działalności punktu informacyjno-konsultacyjnego dla uchodźców z Ukrainy na Dworcu PKP Gdynia Główna oraz liczby wydanych numerów PESEL dla obywateli Ukrainy, szacuje się, że **w pierwszych miesiącach po wybuchu konfliktu zbrojnego do Gdyni trafiło nie mniej niż 25 tysięcy osób w kryzysie uchodźczym a łączna liczba cudzoziemców przebywających na terenie miasta wzrosła w tym czasie ponad dwukrotnie.**

Aktualne dane meldunkowe wskazują, że w październiku 2023 roku liczba cudzoziemców zameldowanych w Gdyni na pobyt stały lub czasowy wyniosła 3036 osób (w tym 39,6 proc. z nich stanowili obywatele Ukrainy). W porównaniu do bardziej miarodajnych – w kontekście prób oszacowania rzeczywistej skali migracji – danych z rejestru Powiatowego Urzędu Pracy w Gdyni od marca 2022 do września 2023 roku wpłynęło **ponad 13,3 tysięcy** oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy (BAEL) oraz **ponad 15,8 tysięcy** powiadomień o zatrudnieniu – i to tylko dotyczących obywateli Ukrainy. W tym czasie zarejestrowano także w Gdyni **blisko 13,5 tysiąca** wniosków o nadanie statusu UKR, czyli de facto wniosków obywateli Ukrainy o

zalegalizowanie pobytu w Polsce. Według oficjalnych danych rejestrowanych liczba osób przebywających na terenie Gdyni nie jest mniejsza niż 13 tysięcy. Dane instytucji rynku pracy oraz instytucji pomocowych sugerują jednak, że liczba osób z doświadczeniem migracji zamieszkałych faktycznie na terenie miasta może być nawet dwukrotnie wyższa.

W kontekście skali migracji warto również podkreślić, iż od wybuchu konfliktu zbrojnego na terytorium Ukrainy zmienia się jej charakter – z czasowej i głównie zarobkowej na migrację osiedleńczą i długoterminową. Wskazują na to dane instytucji pomocy społecznej oraz oświatowych. Na mocy zmian legislacyjnych na poziomie prawodawstwa krajowego, które otworzyły obywatelom Ukrainy dostęp do świadczeń społecznych (do których przed marcem 2022 roku mieli ograniczony formalnoprawnie dostęp), w znaczący sposób wzrosła liczba cudzoziemców objętych instytucjonalnym i długoterminowym wsparciem MOPS Gdynia (por. 12 osób w 3 rodzinach cudzoziemskich w 2018 roku vs. 896 osób z 313 rodzin cudzoziemskich od stycznia do września 2023 roku). Analogicznie, znacząco – bo aż trzykrotnie – wzrosła także liczba dzieci cudzoziemskich uczęszczających do gdyńskich szkół podstawowych i ponadpodstawowych (por. 176 uczniów w roku szkolnym 2017/2018 vs 574 uczniów w roku szkolnym 2022/2023; ponad połowę uczniów stanowią dzieci i młodzież narodowości ukraińskiej).

Z perspektywy pomocy społecznej, w pierwszych miesiącach po wybuchu konfliktu zbrojnego na terytorium Ukrainy niewątpliwie dużym wyzwaniem było przygotowanie systemu wsparcia instytucjonalnego na pojawiające się potrzeby i wyzwania. Powyższe wiązać należy ze skalą interwencji i znaczącym napływem uchodźców w krótkiej perspektywie czasowej, w tym dominacją grup o dużej wrażliwości i szczególnych potrzebach (matki z małymi dziećmi, seniorzy), podejmowaniem działań ratunkowych w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia, koniecznością zabezpieczenia ad hoc kluczowych potrzeb zdrowotnych i socjalno-bytowych, w tym organizacją punktów zbiorowego zakwaterowania, a w kolejnych miesiącach – podjęciem działań mających na celu osiedlenie, integrację i aktywizację społeczno-zawodową migrantów w nowym miejscu zamieszkania. Charakterystyka osób i skala zjawiska spowodowała wygenerowanie w Gdyni nowych i niestandardowych form i zakresów wsparcia. Z perspektywy ponad półtora roku, wzrost populacji migranckiej w Gdyni nie spowodował jednakowoż długoterminowych utrudnień systemowych. Obecnie - nie funkcjonują w Gdyni żadne punkty zbiorowego zakwaterowania, utrwalił się model dostępu do pomocy społecznej dla migrantów (m.in. funkcjonowanie Punktu informacyjnego, dostęp do tłumaczy), czy też zaistniała i ustabilizowała się sieć kooperacji międzyinstytucjonalnej, również na poziomie międzynarodowym (UNICEF, UNHCR). Funkcjonujące w Gdyni zasoby i formy wsparcia migrantów opisano szczegółowo w kolejnym podrozdziale.

2. GDYŃSKIE ZASOBY WSPARCIA OSÓB I RODZIN Z DOŚWIADCZENIEM MIGRACJI

W niniejszym podrozdziale dokonano przeglądu zasobów miejskich funkcjonujących na rzecz włączenia społecznego migrantów i migrantek. Istotnym elementem planowania strategicznego jest bowiem identyfikacja potencjalnych zasobów i podmiotów miejskich, które będą zaangażowane w realizację i wdrażanie założonych działań.

W Gdyni istnieje koalicyjny model pracy oparty o działalność „Gdyńskiej grupy na rzecz wspierania imigrantów”. Ta nieformalna koalicja została zawiązana w 2016 roku, a w jej skład weszli przedstawiciele różnych instytucji miejskich, gdyńskiego samorządu, społeczności imigrantów oraz organizacji działających na rzecz cudzoziemców. Prace koalicji służą przede wszystkim określeniu, a następnie wdrażaniu wspólnych działań, mających na celu ulepszenie procesu wspierania migrantów w Gdyni. Przedstawiciele koalicji, bezpośrednio zaangażowani w zapewnienie wsparcia cudzoziemcom, spotykają się minimum dwa razy w roku celem podsumowania i ewaluacji podejmowanych działań.

W ujęciu ogólnym można stwierdzić, że w Gdyni występuje duża różnorodność zasobów instytucjonalnych i ofertowych adresowanych do migrantów. Zasoby te realizują zróżnicowany statutowo zakres działań, pokrywając większość najważniejszych pól aktywności nowych mieszkańców miasta, w tym m.in. obszary związane z edukacją, rynkiem pracy, pomocą społeczną, zdrowiem, kulturą czy też organizacją czasu wolnego. Są to jednocześnie zasoby zdywersyfikowane pod kątem statusu formalnego, obejmując zarówno instytucje publiczne, jak i organizacje pozarządowe. Część zasobów istnieje na mapie Gdyni od lat, część z nich powstała na przestrzeni ostatnich kilku, kilkunastu miesięcy stanowiąc odpowiedź na kryzys migracyjny związany z wybuchem konfliktu zbrojnego na terytorium Ukrainy. Są to także zasoby aktywne, tzn. takie, których oferta jest systematycznie rozszerzana i ulepszana zgodnie z aktualnie diagnozowanymi potrzebami.

Metodologia i standard opisu bazuje na rozpoznaniu zasobów i sposobu funkcjonowania gdyńskich otwartych przestrzeni (2). W standaryzowanych opisach wskazano m.in. charakter danego podmiotu, jego kluczowe funkcje, ofertę czy warunki dostępu. Należy zaznaczyć, że przedstawiony katalog nie ma charakteru zamkniętego i wyczerpującego, pozwala jednakowoż na zmapowanie kluczowych aktorów i ich działań na rzecz włączania migrantek i migrantów w życie Gdyni.

2 https://mopsgdynia.pl/wp-content/uploads/2020/10/20._raport_OPS_2019_-_final.pdf.

01

BIBLIOTEKA GDYNIA

02

GDYNIA COMMUNITY
CENTRE

03

GDYŃSKIE CENTRUM
ZDROWIA

04

MIEJSKI OŚRODEK
POMOCY SPOŁECZNEJ W
GDYNI

05

MUZEUM EMIGRACJI W
GDYNI

06

PARTNERSTWO GMINY
MIASTA GDYNI Z UNICEF

07

PLACÓWKA STRAŻY
GRANICZNEJ W
GDYNI

08

POWIATOWY URZĄD
PRACY W GDYNI

09

PROGRAM „SZKOŁA
OTWARTA”

10

PUNKT INFORMACYJNY
DLA CUDZOZIEMCÓW

11

PUNKTY NIEODPŁATNEJ POMOCY PRAWNEJ I
NIEODPŁATNEGO PORADNICTWA OBYWATELSKIEGO,
BIURO PORAD OBYWATELSKICH,
GDYŃSKIE CENTRUM MEDIACJI

12

SIEĆ CENTRÓW
SĄSIEDZKICH – PRZYSTAŃ
GDYNIA

13

SIEĆ GDYŃSKICH
SPOT-ÓW

14

SKLEPY SPOŁECZNE
„ZA STOŁEM”

15

SPECJALISTYCZNY
OŚRODEK WSPARCIA
DLA OSÓB DOZNAJĄCYCH
PRZEMOCY DOMOWEJ

16

SPIILNO HUB

17

STOWARZYSZENIE
GAUDIUM VITAE IM.
STANISŁAWY
LESZCZYŃSKIEJ

18

WWW.GDYNIAWSPIERA.PL

19

WYMIENNIKOWNIA – MŁODZIEŻOWE
CENTRUM INNOWACJI SPOŁECZNYCH I
DESIGNU

3. DIAGNOZA BARIER I WYZWAŃ W GDYŃSKIM SYSTEMIE WSPARCIA MIGRANTÓW

W niniejszej części Programu wylistowano i opisano główne bariery oraz wyzwania w lokalnym systemie wsparcia migrantów. Podrozdział stanowi rezultat metodycznie zaplanowanego **procesu uspołecznienia treści** – realizowanego na bazie projektu Includate – Educating For Inclusion – z udziałem kluczowych interesariuszy, w tym przedstawicieli społeczności migranckiej.

Prace nad zdefiniowaniem przedmiotowych barier zainicjowano na poziomie praktycznym na przełomie lipca i sierpnia 2022 roku, koncentrując się w pierwszym kroku na rozpoznaniu potrzeb i opinii reprezentacji środowisk migranckich w Gdyni. W tym celu zorganizowano warsztaty **community mapping** (metoda mapmehappy opracowana przez Anastasię Ponomaryową, Petronela Bordeianu i Nielsa Grootjansa) oraz **community reporting** (metoda opracowana przez Peoples Voice Media). Te dwa podejścia badawcze – zaadaptowane w ramach projektu Includate – łączą korzyści wynikające zarówno z tzw. storytellingu, jak i mapowania zasobów społeczności lokalnej, pozwalając uzyskać wgląd w doświadczenia życiowe nowych mieszkańców miasta. W obu warsztatach uczestniczyło po 10 osób, z różnym doświadczeniem migracyjnym. W skład grup weszły bowiem osoby, które mieszkają w Polsce od kilku miesięcy do 8 lat, w tym część uczestników przed osiedleniem w Gdyni mieszkała w innych polskich miastach. Niektórzy z nich zmuszeni zostali do opuszczenia ojczystego kraju z powodu prześladowań politycznych lub wojny. Uczestnikami byli obywatele Ukrainy (w tym cztery osoby z doświadczeniem uchodźczym), Białorusi i Rumunii, pomiędzy 25 a 60 rokiem życia. Wymiernym efektem realizacji warsztatów było zdefiniowanie – na podstawie opowiedzianych historii – kluczowych problemów i barier z perspektywy i doświadczeń codziennego życia migrantów w nowym miejscu zamieszkania, w tym wskazanie pozytywnych i negatywnych miejsc na mapie Gdyni w takich obszarach jak: edukacja, mieszkalnictwo, usługi publiczne i prywatne, administracja. Uzupelnienie mapy stanowiło wskazanie tzw. happy places.

Na potrzeby zorganizowanego w październiku 2022 roku spotkania zespołu projektowego w Kopenhadze opracowano tzw. Work Process Matrix, w ramach której zidentyfikowano i opisano pięcioetapowy proces tworzenia dokumentów strategicznych. Matryca ta miała formę kwestionariusza analitycznego i stanowiła szablon działań dla organizacji partnerskich zaangażowanych w projekt Includate. Celem narzędzia był interdyscyplinarny namysł nad procesem planowania strategicznego, obejmując: konceptualizację procesu (krok 1), refleksję nad problemami, barierami i zasobami w procesie planowania (krok 2), celami, zadaniami i działaniami (kroki 3-4) oraz etapem wdrażania (krok 5).

W kolejnym etapie prac, zorganizowano w lutym 2023 roku tzw. **Conversation Of Change Event (CoC)**. Warto podkreślić, że wraz z community mapping i reporting, CoC stanowiło podstawę do szerszego dialogu pomiędzy różnymi zainteresowanymi stronami (tj. społecznością migrancką, profesjonalistami oraz lokalnymi decydentami) nt. oceny potrzeb oraz pożądaných zmian w lokalnym systemie wsparcia migrantów. W ewencie tym udział wzięło ogółem 15 osób. Zgodnie z założeniem, uczestnikami byli przedstawiciele zarówno instytucji publicznych, jak i organizacji pozarządowych, realizujących statutowo zróżnicowany zakres działań w obszarze wsparcia cudzoziemców (pomocy społecznej i ochrony dzieci, zdrowia, zatrudnienia, edukacji, kultury oraz integracji). Analogicznie szeroka i zdywersyfikowana była reprezentacja stanowisk i pełnionych funkcji uczestników – wśród nich znaleźli się zarówno przedstawiciele kadr zarządzających (mających decyzyjny wpływ w sprawach dotyczących kształtowania lokalnej polityki społecznej), jak i osoby pracujące w bezpośrednim kontakcie z cudzoziemcami. Warsztaty zostały podzielone na dwie części. W pierwszej przedstawiono wnioski z raportu community mapping i reporting, który był wynikiem przeprowadzonych warsztatów z grupą migrantów. Druga część spotkania miała charakter moderowanej dyskusji, podczas której uczestnicy mieli okazję podzielić się spostrzeżeniami i opiniami nt. wniosków raportu, a także nakreślić kluczowe i priorytetowe dla lokalnej polityki działania i wyzwania w obszarze wsparcia cudzoziemców (3).

W drugim kwartale 2023 roku rozpoczęto etap planowania strategicznego. W tym celu wykorzystano **metodę budowania drzewa problemów i celów opartą o tzw. Logical Framework Approach**. Wypracowano ramy teoretyczne adaptacji metody na gruncie projektowym (quasi-szkolenia stanowiskowe, scenariusz warsztatów), a następnie przetestowano ją w formie warsztatowej w grupie pracowników sektora pomocy społecznej, wzbogacając wypracowany materiał o nowe treści. Warsztaty z budowania drzewa problemów i celów przeprowadzono także w trakcie spotkań projektowych z udziałem przedstawicieli organizacji partnerskich projektu IncludeDate, zorganizowanych w czerwcu 2023 roku we Włoszech.

Uzupełnieniem powyższych metod było zebranie we wrześniu 2023 roku ośmiu opinii eksperckich, tj. opinii specjalistów zawodowo zaangażowanych w problematykę migrancką. Bazę indywidualnych wywiadów stanowił dotychczas wypracowany materiał. Koalicjanci zaangażowani byli również w opracowanie standaryzowanych opisów gdyńskich zasobów wsparcia, przedstawionych we wcześniejszym podrozdziale. Kolejny etap uspołeczniania treści dokumentu zakłada konsultacje miejskie wśród ogółu społeczności lokalnej na Gdyńskiej Platformie Dialogu⁴, której głównym celem jest włączanie w prace nad poprawą jakości życia w mieście wszystkich mieszkańców i mieszkank Gdyni.

³Zob. Educating For Inclusion – analyzing IncludeDate communities, dostęp: <https://mopsgdynia.pl/wiecej-o- dzialalnosci/projekty/includeDate-educating-for-inclusion/>

⁴Strona konsultujemy.gdynia.pl powstała w oparciu o platformę Decidim, która została stworzona w Hiszpanii. Platforma działa w oparciu o licencję otwartą a w jej rozwój zaangażowane są również inne samorządy z różnych krajów na świecie, przez co platforma cały czas się rozwija. Gdyńska Platforma Dialogu pozwala na: budowanie społeczności zebranej wokół procesów dialogu w Gdyni; zlokalizowanie wiedzy o wszystkich procesach partycypacyjnych oraz radach i zespołach funkcjonujących w mieście w jednym miejscu; ustandaryzowanie miejskich działań włączających mieszkańców; zapewnienie możliwości łatwego uczestnictwa w określonych procesach dziejących się na Platformie.

Jak zaznaczono we wstępie, półotwarty charakter Programu zakłada także dalszą partycypację lokalnych interesariuszy przy opiniowaniu i doskonaleniu zaplanowanych w nim działań.

Opis zdiagnozowanych barier i wyzwań w lokalnym systemie wsparcia migrantów – oparty o ww. proces uspołecznienia treści – usystematyzowano pod kątem obszarów tematycznych: administracja i współpraca, przepisy formalno-prawne, komunikacja, zatrudnienie, mieszkalnictwo, edukacja, badania i analizy. Warto dodać, że wylistowane bariery stanowiły podstawę do wyznaczenia priorytetowych celów strategicznych i kierunków działań, przedstawionych w kolejnym rozdziale.

ADMINISTRACJA I WSPÓŁPRACA

BRAK DŁUGOTERMINOWEGO PROGRAMU/PLANU DZIAŁAŃ NA RZECZ WSPARCIA MIGRANTÓW W GMINIE.

Ofertę wsparcia instytucjonalnego w Gdyni na rzecz cudzoziemców należy uznać za szeroką: w świadczenie wsparcia zaangażowanych jest kilkanaście podmiotów obejmujących zarówno instytucje publiczne, jak i organizacje pozarządowe, z których każdy zapewnia celowaną ofertę wsparcia. Kryzys migracyjny, związany z wybuchem konfliktu zbrojnego na terytorium Ukrainy, spowodował konieczność szybkiego dostosowania tej oferty i jej rozwoju pod nowe potrzeby wynikające ze znacznego napływu migrantów z kraju sąsiedniego, w bardzo krótkim czasie. Dzięki zaangażowaniu licznych podmiotów możliwe było zaspokojenie kluczowych potrzeb migrantów, w szczególności na poziomie działań interwencyjnych. Dalszy plan działań miejskich – po zmniejszeniu skali oddziaływań interwencyjnych – powinien wiązać się z opracowaniem długoterminowego programu (dokumentu strategicznego) wsparcia migrantów oraz tworzeniem trwałych rozwiązań na poziomie integracyjnym.

Priorytetowe działania z zakresu miejskiej polityki społecznej określone są w Gdyni w kilkuletnich programach sektorowych, stanowiących plany wykonawcze i wdrożeniowe „Gdyńskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych 2030”, skonkretyzowane do poziomu zadań i działań, kosztów oraz harmonogramów realizacji. Tematyka tych programów obejmuje m.in. obszary polityki prorodzinnej, wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej, wspierania seniorów i zdrowego starzenia się, przeciwdziałania przemocy domowej, profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, czy też promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy. Jak dotąd, programy sektorowe realizowane w Gdyni nie koncentrowały się bezpośrednio na tematyce międzykulturowej czy integracji migrantów. Innowacją byłoby opracowanie dedykowanego dokumentu (programu), który stanowiłby plan strategiczny gminy w zakresie włączenia społecznego migrantów. Opracowanie tego typu programu jest kluczowe dla określenia długoterminowych ram rozwoju miejskich usług społecznych oraz zapewnienia zmian systemowych i rozwiązań na rzecz międzykulturowości oraz włączenia społecznego migrantów.

BRAK FORMALNEGO I KLAROWNEGO WSKAZANIA PODMIOTU LUB FUNKCJI KOORDYNUJĄCEJ CAŁOŚĆ ZAGADNIEŃ DOTYCZĄCYCH WSPARCIA MIGRANTÓW W GMINIE.

Mając na uwadze wzrost liczebności migrantów w populacji mieszkańców Gdyni, a także liczebność instytucji i podmiotów zaangażowanych w ich wsparcie, rozwój przestrzeni i polityki międzykulturowej na poziomie ogólnomiejskim rodzi potrzebę formalnego i klarownego wskazania podmiotu lub funkcji w strukturze organizacyjnej gminy koordynującej całość działań na poziomie realizacji usług i oferty na rzecz migrantów, a także rozwijania tej funkcji w modelu długoterminowym i jej trwałego zakorzenienia. Koordynacja ta powinna obejmować takie działania jak: rozpoznawanie potrzeb osób z doświadczeniem migracji; monitorowanie, w jakim stopniu rozwiązania na rzecz osób z różnych środowisk kulturowych i migrantów znajdują odzwierciedlenie w polityce miasta i działalności poszczególnych instytucji; implementowanie na szczeblu samorządowym sprawdzonych rozwiązań systemowych i form pracy; organizowanie regularnych spotkań sieciujących dedykowanych opracowaniu i wdrażaniu interdyscyplinarnych działań na rzecz osób z doświadczeniem migracji; opracowanie rekomendacji, raportowanie postępu realizowanych działań do Kolegium Prezydenta i Rady Miasta, monitorowanie i rozwijanie procesów partycypacyjnych z udziałem migrantów.

NISKI STOPIEŃ ZAANGAŻOWANIA MIGRANTÓW W PROCESY DECYZYJNE.

Znaczna społeczność ukraińska w Gdyni, czy też szerzej społeczność migrancką, nie ma swojej reprezentacji w postaci organizacji pozarządowej czy liderów lokalnych. Wiele lokalnych organizacji podejmuje działania na rzecz wsparcia migrantów, nie niweluje to jednak bariery, jaką jest brak własnej pozarządowej reprezentacji, pełniącej rolę „rzecznika” spraw. Zgodnie z zasadą subsydiarności idealnym rozwiązaniem byłoby, gdyby migranci uczestniczyli w miejskich procesach decyzyjnych, diagnozując potrzeby społeczności i wspótrozwiązując jej problemy. Powołanie stowarzyszenia czy fundacji migrantów ma także wymiar praktyczny – posiadając osobowość prawną, mogą one uzyskać wsparcie ze środków publicznych na realizację projektów i zadań publicznych adresowanych do społeczności migranckiej. Wprowadzenie reprezentacji środowisk migrantów w procesy decyzyjne może pomóc także w lepszym zrozumieniu ich potrzeb i opinii, co prowadzi do bardziej skutecznych rozwiązań. Wsparcie gminy w tym zakresie mogłoby objąć: poszukiwanie lokalnych liderów – migrantów posiadających w szczególności doświadczenie w sektorze pozarządowym, zapewnienie poradnictwa i szkoleń w tematyce specyfiki funkcjonowania trzeciego sektora w Polsce wraz ze wsparciem w procedurze rejestracji NGO i budowania jej zdolności do realizacji projektów lub zadań publicznych, a także włączanie grupy migrantów w przestrzeń społeczną gdyńskich organizacji pozarządowych.

BRĄK FORMALNYCH I DŁUGOFALOWYCH RAM FUNKCJONOWANIA GDYŃSKIEJ KOALICJI NA RZECZ WSPIERANIA MIGRANTÓW. NIEPEŁNY JEJ SKŁĄD.

Jak wspomniano, od 2016 roku funkcjonuje w Gdyni „grupa na rzecz wspierania imigrantów”. Skład grupy, przyjęty tryb pracy czy częstotliwość spotkań oparte są o wypracowany na przestrzeni czasu nieformalny sposób funkcjonowania, zaś ramy działalności koalicji nie są umocowane w jakimkolwiek regulaminie lub zarządzeniu. Sformalizowanie prac koalicji pozwoliłoby przede wszystkim ustandaryzować tryb i zasady współpracy przy realizacji działań międzysektorowych na rzecz wsparcia i włączenia społeczno migrantów. Standard ten mógłby objąć m.in. wprowadzenie mechanizmu prezydencji (zmiana przewodnictwa w organizacji i prowadzeniu spotkań koalicyjnych), czy rocznych planów działania określających priorytetowe w danym czasie obszary tematyczne lub zagadnienia do interdyscyplinarnej pracy, w tym również w odniesieniu do działań szkoleniowo- edukacyjnych. Skład koalicji powinien być ponadto na bieżąco uzupełniany, zgodnie z aktualną diagnozą potrzeb. Obecnie – w związku z niepełną wiedzą koalicjantów nt. liczby rodzin cudzoziemskich w Gdyni z ograniczoną władzą rodzicielską oraz liczby spraw sądowych o ograniczenie władzy rodzicielskiej – akcentowana jest potrzeba uzupełnienia składu gdyńskiej koalicji o przedstawiciela Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej. Jak opisano wcześniej, tak w Gdyni, jak i w składzie koalicji brak również sformalizowanej reprezentacji środowisk migranckich.

ZBYT DUŻA LICZBA INFORMACJI W RÓŻNYCH MIEJSCACH/INSTYTUCJACH (ROZPROSZENIE INFORMACJI DLA MIGRANTÓW).

Wielość zasobów instytucjonalnych i ofertowych w Gdyni przekłada się na wielość kanałów informacyjnych – rozproszonych w różnych miejscach i jednostkach miejskich. Ważkość bariery należy rozważać dwu kontekstowo.

Z perspektywy migrantów, trudność w odnalezieniu się i poruszaniu w nowej rzeczywistości instytucjonalnej stanowiło – obok bariery językowej – najczęściej wskazywane wyzwanie w początkowym etapie migracji. Trudność tą utożsamiano z brakiem wystarczającej wiedzy jakich procedur należy dopełnić w zakresie legalizacji pobytu czy zatrudnienia, jak również do jakiej instytucji i gdzie się zgłosić z danym problemem. Obowiązujące polskim prawem procedury administracyjne odbierano bardzo często jako długotrwałe, silnie zbiurokratyzowane oraz niejasne. Za szczególnie kłopotliwe uznano również rozproszenie kompetencji i zakresów działań instytucji publicznych, a także informacji o nich. W tym aspekcie akcentowano potrzebę przygotowania aktualnego Gdyńskiego Informatora dla Cudzoziemców (w wersji online, w kilku językach) zawierającego kluczowe informacje z zakresu procedur formalnoprawnych, uprawnień i zasobów ofertowych.

Z perspektywy specjalistów, dużą trudność w pomocy migrantom stanowi brak efektywnego systemu przekierowania osoby w potrzebie do odpowiednich instytucji. Przekierowanie to przyjmuje niekiedy jedynie formę przekazania danych kontaktowych do odpowiedniej instytucji lub pomocy w zarejestrowaniu się na spotkanie. Na dalszym etapie osoby te często muszą radzić sobie same, ponownie i od początku wyjaśniając sytuację w kolejnej instytucji. Bariery komunikacyjne i wynikające z nich nieporozumienia, skutkują nierzadko albo odmową wsparcia, albo przekierowaniem osoby do kolejnej instytucji. Towarzyszące powyższemu poczucie zagubienia i pozostawienia samemu sobie rodzi ryzyko zaprzestania dalszego poszukiwania pomocy instytucjonalnej przez migrantów. Zgodnie z oceną specjalistów, dobrze zorganizowany system kontaktu pomiędzy instytucjami i organizacjami, jednolity referral system, ułatwiłby nie tylko przepływ informacji, ale też zapewniłby większe zaopiekowanie nad osobami poszukującymi wsparcia instytucjonalnego. Powyższe jest zbieżne z wynikami community mapping, zgodnie z którymi największą polaryzację opinii wśród migrantów zauważyć można w obszarze administracji, którą w dużym stopniu warunkują oceny: szybkości i jasności procedur administracyjnych, przepływu i klarowności informacji, sposobu obsługi klienta. Im bardziej niejasne – w ocenie respondentów – procedury i komunikaty, im dłuższy czas oczekiwania na decyzję, im mniej wyczerpująca informacja zwrotna, im mniejszy poziom empatii lub indywidualizacji podejścia urzędnika, tym niższa ocena ogólna danej instytucji.

Na rzecz ujednoczenia i zintegrowania kanałów informacyjnych nt. dostępnych ofert wsparcia migrantów w gminie, warto wykorzystać zarówno działalność istniejącej koalicji (w zakresie wypracowania odpowiednich kanałów informacyjnych oraz standardu przekierowania osoby pomiędzy instytucjami), jak i duży potencjał istniejących zasobów o charakterze ogólnomiejskim (takich jak np. Punkt Informacyjny dla Cudzoziemców, portal gdyniawspiera.pl, czy biuletyn miejski "Ratusz").

PRZEPISY FORMALNO-PRAWNE

OGRANICZENIA FORMALNE ZWIĄZANE Z LEGALIZACJĄ POBYTU I ZATRUDNIENIA MIGRANTÓW, WYNIKAJĄCE Z OBOWIĄZUJĄCYCH – CZĘŚTO ZMIENIAJĄCYCH SIĘ – PRZEPISÓW PRAWA. NIEPEWNOŚĆ SYTUACJI PRAWNEJ UCHODźCÓW Z UKRAINY.

W Polsce istnieją ściśle określone przepisy prawne regulujące uprawnienia zarówno migrantów, jak i poszczególnych instytucji publicznych. Od marca 2022 roku obowiązuje dodatkowo ustawa określająca szczególne zasady legalizacji pobytu i pracy obywateli Ukrainy, którzy wjechali na terytorium Polski w związku z wybuchem konfliktu zbrojnego.

W opinii specjalistów zapisy prawne często zmieniają się, wymuszając konieczność reagowania instytucjonalnego i dostosowywania ad hoc oferty pod aktualne przepisy formalnoprawne. Przepisy te wprowadzają jednocześnie coraz większe obostrzenia pod kątem legalizacji pobytu czy zatrudnienia (przykładowo, konieczność zalegalizowania pobytu przez obywateli Ukrainy do marca 2024 roku – bez dopełnienia formalnej procedury stanie się on nielegalny, co ograniczy możliwość wsparcia instytucjonalnego; wprowadzenie od marca 2023 roku częściowej odpłatności dla obywateli Ukrainy za pobyt w punktach zbiorowego zakwaterowania, utrata legalności zatrudnienia w przypadku wyjazdu z terenu RP na minimum 30 dni i powrocie). Problemem pozostaje także zróżnicowanie krajowych przepisów regulujących uprawnienia cudzoziemców zamieszkałych w Polsce, tj. de facto różnicujące grupę cudzoziemców na obywateli Ukrainy z doświadczeniem uchodźczym i pozostałych. Warto jednocześnie zaznaczyć, że zniwelowanie opisanej bariery leży poza możliwościami samorządu lokalnego i wymaga rozwiązań z poziomu legislacji krajowej.

WYSOKI POZIOM NIEPEWNOŚCI CO DO STABILNOŚCI I ZAKRESU WSPARCIA FINANSOWEGO RZĄDU DLA DZIAŁAŃ NA RZECZ MIGRANTÓW REALIZOWANYCH W SAMORZĄDACH LOKALNYCH.

Wybuch wojny na terytorium Ukrainy i związany z nim napływ uchodźców do Polski, prócz intensyfikacji działań interwencyjnych, wiązał się z koniecznością adaptacji planów budżetowych samorządu i jednostek miejskich celem zabezpieczenia środków finansowych na nowo uruchomiane czy rozszerzane zasoby ofertowe gminy na rzecz migrantów. W tym czasie wsparcie finansowe rządu przekazywane samorządom na realizację działań wspierających okazywało się często niewystarczające w stosunku do skali potrzeb i niespodziewanych wyzwań jakie pojawiły się na szczeblu lokalnym. Aktualnym problemem pozostaje nie tyle wysokość przekazywanych środków rządowych, co niepewność co do stabilności i zakresu tego wsparcia w perspektywie kilkuletniej. W związku z tym, że nie funkcjonują oficjalne, długoterminowe programy rządu dotyczące wspierania migrantów, trudno jest samorządom i organizacjom pozarządowym planować zakres swojego zaangażowania i montaż finansowy budżetów. Niewiadomym pozostaje także algorytm rozdzielania funduszy krajowych na realizację działań wspierających migrantów.

NIWYSTARCZAJĄCY POZIOM ZNAJOMOŚCI PRZEZ MIGRANTÓW KLUCZOWYCH DLA NICH ELEMENTÓW OBOWIĄZUJĄCEGO W POLSCE PRAWA.

Za niewystarczającą uznana została znajomość przepisów prawnych wśród migrantów – nie tylko przez wzgląd na skomplikowanie czy zmienność tych przepisów, ale też barierę komunikacyjną i różnice kulturowe. W tym ostatnim kontekście podkreślano w szczególności zagadnienie dotyczące sprawowania właściwej opieki nad dziećmi, w tym istniejącą wśród migrantów opinię o srogości polskiego prawa rodzinnego i ich obawy przed ograniczeniem lub utratą władzy rodzicielskiej. Istotne jest również umiejętne wspieranie migrantów w rozumieniu różnic kulturowych i przekładania się tych różnic na konkretne zapisy prawa. Problem znajomości polskiego ustawodawstwa należy rozpatrywać jako korespondencyjny w stosunku do opisanej wcześniej bariery dotyczącej rozproszenia informacji dla migrantów w różnych instytucjach miejskich.

KOMUNIKACJA

NIEWYSTARCZAJĄCY POZIOM KOMPETENCJI KOMUNIKACYJNYCH (JĘZYKOWYCH) MIGRANTÓW I URZĘDNIKÓW.

Niewystarczająca znajomość języka stanowi jedną z kluczowych barier w procesie integracji migrantów ze społecznością lokalną i adaptacji do nowych warunków życia. Ma ona wpływ m.in. na: możliwość podjęcia i utrzymania zatrudnienia, proces edukacji w szkołach, chęć podejmowania pozadomowych aktywności i nawiązywania kontaktów społecznych z rodzimymi użytkownikami języka, jak również na zrozumienie specyfiki funkcjonowania poszczególnych instytucji publicznych/pomocowych czy też obowiązujących przepisów prawnych. Z doświadczeń specjalistów wynika ponadto, że brak znajomości języka idzie niekiedy w parze z niechęcią migrantów do jego aktywnej nauki, a nawet niechęci – już po ukończonym kursie i znajomości podstaw językowych – do posługiwania się i komunikowania w języku obcym. Za niewystarczające uznawane są również: dostęp do tłumaczy przysięgłych oraz możliwość bezpłatnego tłumaczenia dokumentów urzędowych.

Warto podkreślić, że problem niedostatecznej znajomości języka obcego dotyczy również urzędników i osób świadczących wsparcie – za istotną uznano tym samym konieczność zwiększenia kompetencji językowych także tej grupy docelowej. Specjaliści wskazywali, że ogromnym wyzwaniem jest niedobór specjalistów mówiących po rosyjsku lub ukraińsku. Przez wzgląd na bariery komunikacyjne, pokierowanie osoby w potrzebie do określonej instytucji skutkuje niekiedy ograniczoną możliwością udzielenia jej pomocy. Dotyczy to szczególnie psychoterapeutów i psychiatrów, których wsparcie jest niezbędne w sytuacji poważnego kryzysu w rodzinie, problemu przemocy domowej lub uzależnień.

NISKI DOSTĘP DO BEZPŁATNYCH I INTENSYWNYCH (DŁUGOTERMINOWYCH) KURSÓW JĘZYKA POLSKIEGO.

Bezpłatne kursy języka polskiego dla migrantów są dostępne w gminie – cechuje je jednak niski stopień intensywności (spotkania raz w tygodniu), uniemożliwiający naukę języka w stopniu komunikatywnym w relatywnie szybkim czasie. Dostępne na wolnym rynku kursy o wysokim stopniu intensywności – z uwagi na ich odpłatność – są de facto trudno dostępne dla migrantów. W ostatnich miesiącach – w dużej mierze dzięki podpisanemu porozumieniu o współpracy pomiędzy gminą Gdynia a UNICEF – oferta bezpłatnych i intensywnych (długoterminowych) kursów języka polskiego dla cudzoziemców jest systematycznie rozszerzana. Wyzwaniem pozostaje zarówno systematyczne zwiększanie i utrzymanie dostępności ofertowej na poziomie zaspokajającym zapotrzebowanie, jak również zintegrowanie bazy dostępnych w Gdyni kursów języka polskiego.

ZATRUDNIENIE

TRUDNOŚCI ZE ZNALEZIENIEM ZATRUDNIENIA POZWALAJĄCEGO NA SAMOUTRZYMANIE.

Migranci mają trudność w samodzielnym znalezieniu zatrudnienia i ograniczoną dostępność do otwartego rynku pracy. Powyższe należy wiązać w głównej mierze z barierą językową, która wymusza konieczność poszukiwania zatrudnienia poprzez prywatne agencje pośrednictwa pracy. Efektem tego bywa najczęściej podejmowanie przez migrantów zatrudnienia w ponadnormatywnym – w świetle polskich przepisów prawa – czasie pracy lub zatrudnienia niskopłatnego, wymuszającego wykonywanie kilku prac jednocześnie lub w złych warunkach zatrudnienia.

Ważkość zagadnienia należy także upatrywać w kontekście możliwości samodzielnego utrzymania się w kraju osiedlenia, w tym zaspokojenia podstawowych potrzeb socjalno-bytowych takich jak najem mieszkania. To jeden z najistotniejszych problemów, który przekłada się na niepewną sytuację cudzoziemców w Polsce, życie rodzinne i niski stopień integracji ze społecznością lokalną. Nawet w przypadku znalezienia pracy migranci bardzo często muszą więcej i ciężiej pracować, za niższe wynagrodzenie. Wiąże się to z ciągłym poczuciem niepewności, brakiem czasu dla rodziny, brakiem czasu na udział w wydarzeniach organizowanych przez miasto, czy obniżeniem kondycji psychicznej.

W pierwszych tygodniach po wybuchu konfliktu zbrojnego na terytorium Ukrainy, obserwowano wysokie zapotrzebowanie na zatrudnienie migrantów. Wpływ na to miały w szczególności: uproszczenie procedur prawnych dotyczących legalnego zatrudnienia oraz duże zainteresowanie polskich pracodawców i idąca w ślad za nim liczba ofert (bardzo często liczyła się chęć podjęcia zatrudnienia, bez względu na znajomość języka). Po kilkunastu miesiącach liczba dostępnych ofert pracy dla migrantów zmniejszyła się, na co wpływ – wg zebranych opinii – mają następujące bariery:

1) po stronie pracodawców: mniejsza chęć lub obawy do zatrudnienia migrantów (sytuacje porzucania pracy z dnia na dzień, brak stabilności świadczenia pracy) lub też preferowanie konkretnego profilu kandydata do pracy (osoby młodsze, osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje), brak posiadania profilu zaufanego (niezbędnego do składania wymaganych dokumentów za pośrednictwem portalu rządowego praca.gov.pl)

2) po stronie migrantów: niewystarczające kwalifikacje do podjęcia zatrudnienia lub brak dokumentów potwierdzających kwalifikacje zawodowe, brak znajomości języka polskiego lub angielskiego, poszukiwanie zatrudnienia w niepełnym wymiarze czasu pracy, poszukiwanie zatrudnienia poprzez prywatne agencje, skomplikowanie przepisów prawnych. Z perspektywy publicznej instytucji rynku pracy, istotnym problemem pozostaje także znalezienie przez migrantów pracy w swoim zawodzie i niechęć do podejmowania zatrudnienia poniżej kwalifikacji – nawet na krótki okres czasu, tak by zdobyć pierwsze doświadczenia na polskim rynku pracy. Z uwagi na ograniczenia formalnoprawne, podjęcie pracy na takim samym stanowisku jak w kraju ojczystym często okazuje się dla migrantów niemożliwe (np. w przypadku zawodu księgowego wymagana jest praktyczna znajomość innych przepisów prawa, a w przypadku medyków – nostryfikacja dyplomów).

Uniezależnianie migrantów od wsparcia instytucjonalnego wskutek podjęcia zatrudnienia umożliwiającego samodzielne utrzymanie się, to duże wyzwanie stojące przed samorządami. Wsparcie w tym zakresie na szczeblu samorządowym należy wiązać przede wszystkim z zapewnieniem szerokiej dostępności do usług poradnictwa w temacie legalizacji zatrudnienia i przysługujących uprawnień, a także z organizowaniem przez publiczne instytucje rynku pracy cyklicznych spotkań informacyjno-doradczych z pracodawcami oraz pozyskiwaniem ofert pracy. Koniecznością – z uwagi na rosnący w Gdyni odsetek rodzin migranckich z pobytem długoterminowym – staje się także organizacja doradztwa zawodowego dla dzieci i młodzieży cudzoziemskiej w zakresie wyboru ścieżki edukacyjnej, zajęć pozalekcyjnych, czy potencjalnych ścieżek kariery.

MIESZKALNICTWO

KŁOPOTY ZE ZNALEZIENIEM MIESZKANIA NA WYNAJEM.

Większość badanych migrantów wskazało na problemy ze znalezieniem mieszkania na wynajem. Problemy te utożsamiano przede wszystkim z wysokimi cenami najmu (co należy wiązać także z opisaną wcześniej barierą dotyczącą trudności w znalezieniu zatrudnienia pozwalającego na samoutrzymanie) oraz niską dostępnością mieszkań na wynajem. Warto jednocześnie podkreślić, że bariery te w znacznym stopniu dotyczą także wielu polskich rodzin, z wielu polskich miast. Problematyka dostępności mieszkań oraz wysokich cen najmu lub kupna wymaga w dużej mierze rozwiązań systemowych, z poziomu polityki krajowej. Rola samorządu w tym zakresie ograniczona jest w dużej mierze do zapewnienia migrantom wsparcia informacyjnego w poszukiwaniu i wynajmie mieszkań na wolnym rynku, a także – w uzasadnionych przepisami prawa sytuacjach – wsparcia finansowego.

TRUDNOŚCI W DOSTOSOWANIU DZIECI CUDZOZIEMSKICH DO POLSKIEGO SYSTEMU EDUKACYJNEGO.

Trudności w dostosowaniu dzieci cudzoziemskich do polskiego systemu edukacyjnego mają kilka przyczyn. Według zebranych opinii są to m.in.: przekonanie migrantów, że ich pobyt w Polsce jest pobytem krótkoterminowym co wpływa na motywację i chęć do nauki języka polskiego, brak zrozumienia polskiego prawa rodzinnego i strach rodziców przed ograniczeniem/utratą władzy rodzicielskiej (opisane wcześniej), trudność nauczycieli w dzieleniu obowiązków pomiędzy dziećmi cudzoziemskimi a polskimi w klasach integracyjnych, duża rotacja dzieci cudzoziemskich w szkołach, prawnie regulowane różnice w wypełnianiu obowiązku szkolnego (dzieci cudzoziemskie mają np. możliwość nauki w formule zdalnej). Ostatnia z wymienionych przekłada się de facto na brak kontroli nad wypełnianiem obowiązku szkolnego przez dzieci cudzoziemskie oraz brak możliwości jego egzekwowania. Do nieincydentalnych należą sytuacje, w których rodzice wypisują dzieci cudzoziemskie ze szkół, nie informują o nieobecnościach, nie reagują na zgłoszenia o wysokiej absencji lub nie podejmują żadnego kontaktu ze szkołami. Warto podkreślić, że brak realizacji obowiązku szkolnego to nie tylko problem powstawania deficytów edukacyjnych – szkoła nie jest tylko miejscem nauki, ale i miejscem spotkań oraz treningu umiejętności społecznych. Ograniczenie kontaktów społecznych i rówieśniczych może blokować naturalne potrzeby rozwojowe młodych osób (m.in. takie jak potrzeba przynależności do grupy rówieśniczej, nawiązywania relacji, współdziałania z innymi), skutkując pogorszeniem ich kondycji psychicznej, czy zwiększeniem podatności na doświadczenie kryzysu. Brak informacji ze strony rodziców o przyczynach absencji swoich dzieci w szkole może powodować również uruchomienie interwencji służb odpowiedzialnych za monitorowanie sytuacji rodzinnej (pomocy społecznej, kuratorów sądowych).

BRAK PEWNOŚCI CO DO MOŻLIWOŚCI KONTYNUOWANIA WYPRACOWANEGO MODELU EDUKACJI W SZKOŁACH NT. RÓŻNIC KULTUROWYCH, WIELOKULTUROWOŚCI.

Statystyki szkolne wskazują, że większość gdyńskich klas posiada co najmniej jednego ucznia z doświadczeniem migracyjnym. Dzięki temu dzieci i młodzież mają możliwość poznania innych kultur, co może zapobiegać lub przeciwdziałać zjawiskom stereotypizacji oraz sprzyja międzykulturowej integracji. Ponadto dzieci rozwijają ciekawość wobec innych kultur i krajów, a także pogłębiają swoją integrację z klasą. Z drugiej strony, powyższe rodzi konieczność prowadzenia w szkołach regularnych działań edukacyjnych celem zwiększania świadomości społecznej na temat kulturowości migrantów, nauki tolerancji, szacunku i empatii do innych kultur, tym samym przeciwdziałania dyskryminacji.

W Gdyni działania tego typu w dużej mierze zostały zainicjowane na bazie podpisanego porozumienia o współpracy pomiędzy Gminą Miasta Gdyni a UNICEF. W ramach działań prowadzone są w przedszkolach i szkołach m.in. zajęcia międzykulturowe (w charakterze zabaw i gier, czy tzw. human library), Dni Kultury Ukraińskiej i Warsztaty Tolerancji czy kampania na rzecz tolerancji „Wszyscy jesteśmy tacy sami” skierowana do uczniów z wykorzystaniem spotów reklamowych oraz filmów na TikToku wykonanych przez gdyńskich uczniów. Aktualnym wyzwaniem pozostaje systematyczna realizacja tego typu oddziaływań edukacyjnych i zabezpieczenie w budżecie gminy środków finansowych na ten cel po zakończeniu finansowania UNICEF.

W kontekście edukacji kulturowej w placówkach oświatowych, specjaliści zwracają także uwagę na zbyt małą liczbę międzykulturowych asystentów nauczyciela w szkołach oraz niewystarczającą wiedzę nauczycieli nt. pracy z dziećmi z doświadczeniem migracyjnym w przedszkolu lub szkole. Analogicznie jak powyżej, działania tego typu w dużej mierze zostały już w Gdyni zainicjowane na bazie podpisanego porozumienia o współpracy z UNICEF i są skoncentrowane na podnoszeniu kompetencji kadr z zakresu wielokulturowości i metodyki pracy, tj. osób (w tym nauczycieli) pracujących w bezpośrednim kontakcie z dziećmi i młodzieżą ze środowisk migracyjnych oraz budujących lokalny system wsparcia. Przykładowe działania obejmują m.in.: szkolenia uzupełniające, warsztaty, dofinansowanie studiów rozwijających kompetencje międzykulturowe, comiesięczne spotkania grupowe poświęcone opracowywaniu metodyki pracy z dziećmi i młodzieżą z doświadczeniem migracyjnym, superwizje i indywidualne wsparcie psychologiczne, tworzenie materiałów dydaktycznych z zakresu organizacji warsztatów oraz lekcji dotyczących integracji międzykulturowej (obejmujące zagadnienia takie jak: budowanie relacji w szkole czy reagowanie na wyzwania międzykulturowe, integracja i różnorodność społeczna, budowanie środowiska opartego na relacjach i partycypacji). Podnoszą one wiedzę i świadomość nauczycieli oraz jakość ich codziennej pracy, a także przyczyniają się do wdrażania najlepszych praktyk w zakresie integracji międzykulturowej i wspierania różnorodności społecznej.

OGRANICZONE MOŻLIWOŚCI REALIZACJI DODATKOWYCH AKTYWNOŚCI I PROGRAMÓW INTEGRACYJNYCH W SZKOŁACH.

Problem ten należy rozpatrywać jako korespondencyjny w stosunku do opisanej wcześniej bariery dotyczącej edukacji kulturalnej w szkołach. Organizowanie w gminie i w szkołach zajęć i aktywności o charakterze integracyjnym ma na celu zwiększenie stopnia integracji dzieci cudzoziemskich z polskimi, a tym samym adaptacji w nowym miejscu zamieszkania. Na ważkość zagadnienia wskazują wyniki community mapping i reporting, zgodnie z którymi w procesie integracji społecznej bardzo ważną rolę odgrywa życzliwość i pozytywne nastawienie ze strony obywateli kraju przyjmującego.

Pozytywne doświadczenia migrantów w zakresie kontaktów społecznych przekładają się na poziom ich chęci do podejmowania kontaktu instytucjonalnego lub/i uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej. Stanowią także jeden z głównych czynników asymilacyjnych, zapobiegających „ghettoizacji” czy powstawaniu hermetycznych, zamkniętych we własnym kręgu kulturowym czy językowym grup migranckich.

Niewątpliwie czynnikami utrudniającym realizację dodatkowych aktywności i programów integracyjnych w szkołach są zbyt przeładowane podstawy programowe oraz niedobór kadr w szkołach do realizacji tego typu zajęć, a także zbyt niskie subwencje oświatowe (subwencja jest bezzwrotnym wsparciem udzielanym przez rząd, przeznaczonym na finansowanie zadań oświatowych samorządu). Należy jednocześnie podkreślić, że działania tego typu zostały już w Gdyni zainicjowane i są realizowane w ramach podpisanego porozumienia o współpracy z UNICEF. Przykłady zajęć integracyjnych dla dzieci i młodzieży polskiej i cudzoziemskiej obejmują m.in. organizację wycieczki letniej i zimowej, „zielone szkoły” (czyli spotkania integracyjne lub wycieczki organizowane na początku roku szkolnego), różne formy edukacji nieformalnej (takie jak zajęcia pozalekcyjne, szkoły otwarte), warsztaty i zajęcia integracyjne pobudzające kreatywność i wyobraźnię.

Realizacji działania sprzyja duży potencjał zasobów instytucjonalnych w gminie. W Gdyni zajęcia pozaszkolne są niezwykle ważną formą rozwoju dzieci i młodzieży. Tworzą naturalną przestrzeń dla młodych ludzi do działania, wyrażania siebie i poszerzania swoich kompetencji. Za pośrednictwem takich miejsc jak Sieć Przystani Sąsiedzkich oraz Wymiennikownia – Młodzieżowe Centrum Innowacji Społecznych i Przystań Designu samorząd zapewnia bezpłatny dostęp do placówek edukacyjnych, odpowiadających potrzebom dzieci i młodzieży. W ten sposób gmina zwiększa dostępność zasobów ofertowych dedykowanych dzieciom i młodzieży ze specjalnymi potrzebami – w tym z doświadczeniem migracyjnym i uchodźczym. Obydwa miejsca organizują szereg zajęć, oferujących możliwość rozwoju psychospołecznego i zapewniających przestrzeń do zdobywania kompetencji społecznych, podnoszenia poczucia własnej wartości i naturalnej integracji - poprzez gry, zabawę, naukę, interakcję, naukę przez doświadczenie. Co szczególnie ważne, program zajęć nie jest narzucony instytucjonalnie, ale kształtowany w odpowiedzi na specyficzne potrzeby dzieci i młodzieży. Sieć Przystani i Wymiennikownia to łącznie 10 lokalizacji – w niemal połowie wszystkich dzielnic Gdyni, co pozwala na prowadzenie działań blisko miejsc zamieszkania. Rozwój działań pozwala zakorzenić w tych miejscach – zarówno na poziomie programu, jak i kultury pracy – specyficznych umiejętności i narzędzi pracy z dziećmi i młodzieżą z doświadczeniem migracyjnym. Dzięki temu możliwy jest zrównoważony rozwój sieci miejsc edukacji pozaszkolnej i integracji, otwartych na młodzież z różnych kultur.

NIEWYSTARCZAJĄCA ZNAJOMOŚĆ SYSTEMU SZKOLNICTWA POLSKIEGO WŚRÓD MIGRANTÓW.

W kontekście edukacji, podkreślono także niewystarczającą znajomość systemu szkolnictwa w Polsce wśród cudzoziemców oraz brak odpowiednich rozwiązań z poziomu legislacji krajowej.

Pierwszy aspekt należy wiązać z brakiem aktualnego Informatora Edukacyjnego dla szkół i o szkołach obejmującego kompleksowe i praktyczne informacje dla migrantów nt. specyfiki funkcjonowania polskiego systemu szkolnictwa (np. jak przebiega rekrutacja do szkół, jakich formalności należy dopełnić), w tym szczegółowych informacji o systemie szkolnictwa w Gdyni (np. które miejsca zapewniają kursy języka polskiego i obcego, które szkoły prowadzi zajęcia wyrównawcze itp.) – w języku polskim, ukraińskim i angielskim.

W drugim aspekcie zwracano uwagę na brak systemowych rozwiązań z poziomu legislacji krajowej i fakt, że – jeśli chodzi o samoorganizację pracy bez nadrzędnych regulacji – wiele zależy od samych szkół (w wyniku czego część z nich podejmuje dodatkowe aktywności, np. przygotowując formularze w języku obcym, część – nie).

Ważnym zagadnieniem pozostaje także realizacja działań kampanijnych i promocyjnych na rzecz dzieci z tzw. „szarej strefy” (tj. nieobjętych polskim systemem edukacji) pokazujących korzyści płynące z uczestnictwa w życiu szkolnym i rówieśniczym.

BADANIA I ANALIZY

BRAK REGULARNYCH BADAŃ I ANALIZ UKIERUNKOWANYCH NA ZWIĘKSZENIE WIEDZY O NOWYCH MIESZKAŃCACH GDYNI ORAZ O ZJAWISKACH MIGRACJI.

Partycypacyjne projektowanie i wdrażanie działań włączających, powinno być oparte o dobre rozpoznanie potrzeb migrantów. Powyższemu sprzyja opracowanie efektywnych narzędzi diagnozy, obejmujących prowadzenie różnorodnych, regularnych badań ilościowych i jakościowych, w tym również ewaluacyjnych i desk research. Pozwala to na zwiększenie nie tylko wiedzy o nowych mieszkańcach Gdyni oraz o zjawiskach migracji (tym samym lepszą diagnostykę i lepsze zaplanowanie działań), ale też zwiększenie podmiotowości nowych mieszkańców miasta z doświadczeniem migracyjnym, sprzyjające ich partycypacji w procesie planowania i wdrażania działań integracyjnych i włączających.

W Gdyni brak jak dotąd systemowego podejścia do planowania i realizowania badań w zakresie problematyki migranckiej, w tym w szczególności badań populacyjnych, odnoszących się do wszystkich nowych mieszkańców Gdyni, nie zaś do żadnej skonkretyzowanej grupy. Dotychczasowa działalność analityczno-badawcza w tym zakresie wynikała w znacznym stopniu z oddolnych inicjatyw i potrzeb poszczególnych instytucji, często jednak działania te relatywizowano do określonych grup badawczych, najczęściej beneficjentów danej instytucji. Dodatkowym problemem pozostaje brak wyczerpującego i aktualnego rejestru migrantów faktycznie mieszkających w Gdyni. Dane te są rozproszone pomiędzy różne instytucje miejskie, a część migrantów nie dokonując legalizacji pobytu i zatrudnienia umyka w oficjalnych rejestrach instytucjonalnych. Nie ustalono jak dotąd – na poziomie ogólnomiejskim – systemu agregowania oraz analizowania danych ilościowych i jakościowych w oparciu o ustalony katalog wskaźników. Efektem powyższego jest niewystarczający poziom wiedzy o rzeczywistej sytuacji migrantów i skali migracji, w tym relatywnie niska – bo nie oparta o wyniki reprezentatywnych badań populacyjnych – znajomość potrzeb wspólnot migranckich oraz postaw mieszkańców Gdyni wobec migrantów. Działania tego typu zostały ostatnio zainicjowane w Gdyni na bazie podpisanego porozumienia o współpracy z UNICEF (badania desk research obejmujące przegląd lokalnych polityk i programów, jak również indywidualne wywiady pogłębione z kluczowymi interesariuszami i osobami decyzyjnymi, reprezentującymi m.in. sektor edukacji, pomocy społecznej, kultury, zdrowia oraz konsultacje społeczne z użyciem platformy Decidim), jednakże bez określenia horyzontalnego i długofalowego planu działań badawczo-analitycznych gminy w odniesieniu do problematyki migranckiej. Ważnym jest także, aby badania i analizy tego typu nie skupiały się tylko na jednej grupie migrantów (np. uchodźców wojennych z Ukrainy), ale dostrzegały i nie pomijały diagnozy i oceny potrzeb innych społeczności migranckich.

BRAK BADAŃ I – ZAPLANOWANYCH W OPARCIU O ICH WYNIKI – DZIAŁAŃ SKIEROWANYCH DO MIGRANTÓW NA POZIOMIE DZIELNIC.

Gdynia podzielona jest na 21 dzielnic, różniących się pod względem infrastruktury, odległości od centrum, dostępności usług czy struktury demograficznej mieszkańców. Ważne jest, aby realizacja badań i analiz uwzględniała kontekst potrzeb lokalnych oraz wyznaczała cele rozwojowe indywidualnie dla każdej dzielnicy po to, by w dłuższej perspektywie Gdynia mogła rozwijać się w sposób zrównoważony. Liczba dzieci i młodzieży w poszczególnych placówkach edukacyjnych wskazuje, że rodziny ukraińskie zamieszkują różne dzielnice Gdyni, w różnym natężeniu. Dlatego konieczna jest analiza, w jaki sposób zamieszkanie rodzin migranckich wpływa na kierunek rozwoju poszczególnych dzielnic, ich inkluzywność i otwarcie na integrację społeczną. Pozwoli to także przeanalizować, w jaki sposób migranci postrzegają swoje obecne miejsca zamieszkania, co pozwala im czuć się bezpiecznie, rozwijać się, a co przeszkadza im w danym sąsiedztwie.

W Gdyni analizy tego typu zostały dotychczas zrealizowane z sukcesem na bazie „Gminnego Programu Rewitalizacji” na sześciu podobszarach miasta zlokalizowanych w pięciu gdyńskich dzielnicach. W mniejszej skali, podobny cel przyświecał realizacji warsztatów community mapping zorganizowanych w ramach projektu Includate. Systemowe badania tego typu pozwolą uzyskać szczegółowy obraz każdej dzielnicy, opisujący jej zasoby i największe wyzwania rozwojowe, a także wskazać konkretne rekomendacje i priorytety dla samorządu lokalnego z zakresu międzykulturowości i włączenia społecznego migrantów.

ROZDZIAŁ

CZĘŚĆ STRATEGICZNA

W rozdziale przedstawiono cele strategiczne do realizacji w przyjętej perspektywie czasowej oraz przypisane im i skonkretyzowane kierunki działań. W ramach każdego celu określono oczekiwane efekty zaplanowanych działań. Część ta pozostaje w ścisłej relacji wynikowej z wnioskami z diagnozy zawartej w rozdziale poprzedzającym. Cele zweryfikowane zostały także pod kątem spójności i komplementarności z celami nadrzędnego dokumentu gminy o charakterze strategicznym, tj. „Gdyńską Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych 2030”.

CEL 1: POPRAWA HARMONIZACJI DZIAŁAŃ I OFERT JEDNOSTEK MIEJSKICH KIEROWANYCH DO NOWYCH MIESZKAŃCÓW MIASTA.

SYNTEZA GŁÓWNYCH BARIER:

Brak długoterminowego planu działań na rzecz wsparcia migrantów w gminie; brak formalnego wskazania podmiotu / funkcji odpowiadającej za koordynację działań na poziomie zarządzania całością oferty gdyńskiej; brak sformalizowanej reprezentacji środowisk migranckich; brak formalnych i długofalowych ram działania koalicji (tematyczne spotkania sieciujące, działania edukacyjno-szkoleniowe, budżet, niepełny skład koalicji); rozproszenie działań i informacji w różnych jednostkach miejskich; niejednolity system poleceń

Działanie 1: Sformalizowanie lokalnej koalicji na rzecz włączenia nowych mieszkańców wraz z ustaleniem szkieletowych planów jej funkcjonowania.

Działanie 2: Powołanie funkcji osoby lub podmiotu koordynującego aktywności miejskie w obszarze włączenia nowych mieszkańców.

Działanie 3: Zaplanowanie i systematyczna realizacja spotkań koalicyjnych z udziałem przedstawicieli kluczowych jednostek miejskich.

Działanie 4: Adaptacja planów budżetowych głównych podmiotów miejskich funkcjonujących na rzecz włączenia migrantów oraz sposobu organizacji działań w odniesieniu do ustalonych na forum koalicji tematów i zagadnień.

Działanie 5: Wprowadzenie do dokumentów planistycznych lub resortowych elementów związanych z rozwojem współpracy na rzecz włączenia nowych mieszkańców.

Działanie 6: Zwiększenie liczby wspólnych inicjatyw o charakterze szkoleniowym i edukacyjnym dla pracowników jednostek miejskich.

Działanie 7: Wzmocnienie współpracy pomiędzy przedstawicielami kluczowych jednostek miejskich na poziomie planowania wsparcia dla konkretnych osób i rodzin migranckich (case work).

SPODZIEWANE EFEKTY:

Projektowanie i wdrażanie działań włączających na rzecz migrantów realizowane jest przy udziale szerokiej, aktywnie działającej koalicji, obejmującej administrację samorządową i jej jednostki, organizacje pozarządowe oraz reprezentację grup/środowisk migranckich. Skład reprezentacji podmiotów wchodzących w skład koalicji jest na bieżąco uzupełniany o brakujących interesariuszy. Istnieje sformalizowany plan funkcjonowania koalicji, określający tryb i zasady współpracy przy realizacji działań międzysektorowych. Działania koalicyjne zorientowane są na wspólnie zdefiniowane cele i wykorzystują mechanizmy uspołniania planów – w tym budżetowych – poszczególnych partnerów. Wdrożony jest mechanizm prezydencji podmiotów zaangażowanych w obszar wsparcia nowych mieszkańców polegający na zmianie przewodnictwa w organizacji i prowadzeniu spotkań koalicyjnych, w trakcie którego podmiot przewodniczący ustala tematykę spotkań sieciujących, czy zagadnienia do wspólnej analizy. Stałym elementem partycypacyjnego projektowania i wdrażania działań jest organizacja regularnych spotkań szkoleniowo-edukacyjnych dla pracowników lub przedstawicieli jednostek miejskich funkcjonujących na rzecz włączenia społecznego migrantów i powoływanie grup roboczych lub interdyscyplinarnych studiów przypadku, zwiększających wiedzę nt. konkretnych rozwiązań lub narzędzi wsparcia migrantów. Koordynacja lokalnych działań na rzecz migrantów jest powierzona funkcji lub jednostce wyodrębnionej w strukturach miejskich.

CEL 2: POPRAWA DOSTĘPU DO MIEJSKICH USŁUG I OFERT WSPARCIA KIEROWANYCH DO NOWYCH MIESZKAŃCÓW MIASTA.

SYNTEZA GŁÓWNYCH BARIER:

niewystarczający poziom kompetencji językowych migrantów i urzędników; ograniczony dostęp do tłumaczy przysięgłych i długoterminowych kursów językowych; niedobór specjalistów mówiących po rosyjsku lub ukraińsku; utrudnienia w planowaniu zakresu wsparcia na rzecz migrantów oraz rocznych planów budżetowych instytucji samorządowych z uwagi na brak długoterminowych programów rządowych; niewystarczający poziom znajomości kluczowych elementów prawa (w tym przekładania się różnic kulturowych na konkretne zapisy prawne) oraz specyfiki funkcjonowania polskiego systemu szkolnictwa; brak pewności co do możliwości kontynuowania wypracowanego modelu działań edukacyjnych i integracyjnych; trudności w dostosowaniu dzieci cudzoziemskich do polskiego systemu edukacyjnego (duża rotacja dzieci cudzoziemskich w szkołach, zbyt mała liczba międzykulturowych asystentów oraz niewystarczająca wiedza nauczycieli nt. pracy z dziećmi z doświadczeniem migracyjnym, prawnie regulowane różnice w wypełnianiu obowiązku szkolnego); trudności ze znalezieniem mieszkania na wynajem (niska dostępność, wysokie koszty najmu) oraz zatrudnienia

pozwalającego na samotrzymanie (poszukiwanie zatrudnienia poprzez prywatne agencje, w niepełnym wymiarze czasu pracy, brak kwalifikacji zawodowych lub dokumentów je potwierdzających, bariery językowe)

Działanie 8: Zmapowanie kluczowych usług dla nowych mieszkańców realizowanych przez poszczególne podmioty zaangażowane w ich wsparcie wraz z określeniem metod uproszczenia i zwiększenia przejrzystości korzystania z tych usług.

Działanie 9: Systematyczna ewaluacja ofert i badanie potrzeb nowych mieszkańców ukierunkowanych na definiowanie nowych usług, które powinny pojawić się w paście wsparcia.

Działanie 10: Zwiększenie liczby inicjatyw ukierunkowanych na wymianę wiedzy i doświadczeń osób zaangażowanych w tłumaczenia i pośredniczących w komunikowaniu się stron.

Działanie 11: Zdefiniowanie podmiotu lub mechanizmu certyfikującego miejskie materiały informacyjne kierowane do nowych mieszkańców miasta.

Działanie 12: Wdrożenie rocznych planów edukacji i szkoleń pracowników podmiotów miejskich zaangażowanych we włączenie nowych mieszkańców miasta.

Działanie 13: Wzmocnienie procesu informowania populacji gdynian o dostępnych usługach dla nowych mieszkańców.

Działanie 14: Zwiększenie liczby ofert miejskich w obszarze budowania wzajemnych relacji w środowisku nowych mieszkańców oraz relacji w społecznościach lokalnych.

SPODZIEWANE EFEKTY:

Lokalna polityka pozwala na skuteczniejsze włączanie migrantów w różne obszary życia społeczno- ekonomicznego w mieście, obejmujące dostęp i korzystanie m.in. z rynku pracy, zasobów mieszkaniowych, systemu edukacji, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, oferty kulturalnej. Dobrze zmapowane i rozpoznane zasoby miejskie na rzecz migrantów, systematyczny monitoring i ewaluacja usług pozwalają na systematyczne uzupełnianie deficytowej oferty wsparcia i zwiększanie jej dostępności, a także tworzenie celowanych programów wsparcia na rzecz osób z doświadczeniem migracji. Ważnym elementem mainstreamingu usług publicznych jest zwiększanie dostępności językowej zapewniające równe szanse w dostępie do usług, znajomości praw i możliwości korzystania z oferty instytucji miejskich. Wypracowane nowe kanały komunikacji, w tym ustalony sposób informowania o dostępnych usługach, wskazanie głównego źródła podającego wiążące informacje i zadbanie o spójność i uproszczenie komunikatów przekładają się na zwiększenie przejrzystości oraz użyteczności istniejących rozwiązań informacyjnych miasta adresowanych do mieszkańców niepolskojęzycznych. Dostępność usług miejskich zwiększana jest także przez wsparcie tłumaczy oraz szkolenia kompetencyjne dla pracowników instytucji lub podmiotów

miejskich z zakresu komunikacji międzykulturowej, integracji i zarządzania różnorodnością oraz pracy z osobami z doświadczeniem migracyjnym. W proces wdrażania działań włączających, w tym o charakterze informacyjnym i integracyjnym, zaangażowani są nie tylko nowi mieszkańcy miasta, ale i społeczność przyjmująca.

CEL 3: ZWIĘKSZENIE WIEDZY O NOWYCH MIESZKAŃCACH GDYNI ORAZ O ZJAWISKACH MIGRACJI.

SYNTEZA GŁÓWNYCH BARIER:

niski poziom wiedzy o sytuacji migrantów (potrzeb wspólnot migranckich oraz postaw mieszkańców Gdyni wobec migrantów) i rzeczywistej skali migracji; niewystarczająca liczba badań i analiz o charakterze populacyjnym oraz na poziomie dzielnic; rozproszenie danych statystycznych pomiędzy różne jednostki miejskie; brak systemu agregowania oraz analizowania danych ilościowych i jakościowych

Działanie 15: Zaprojektowanie i realizacja lokalnych przedsięwzięć badawczych w obszarze problematyki migracyjnych, w tym o charakterze populacyjnym.

Działanie 16: Ustanowienie stałych relacji z miastami i podmiotami posiadającymi doświadczenie w długoletnim działaniu na rzecz włączenia społecznego migrantów.

SPODZIEWANE EFEKTY:

Potrzeby mieszkańców Gdyni z doświadczeniem migracji są systematycznie diagnozowane i rozpoznawane poprzez reprezentatywne badania realizowane w oparciu o zdefiniowane próby badawcze oraz ustalony katalog agregowanych systematycznie danych statystycznych i wskaźników. Systematycznie – z roku na rok – wzrasta wiedza i rozumienie lokalnych procesów pojawiających się w społecznościach gdynian w odniesieniu do napływu osób z innych państw. W procesie planowania działań na rzecz migrantów wykorzystywane są międzynarodowe i krajowe doświadczenia, rozwiązania oraz dobre praktyki innych miast i podmiotów z zakresu tworzenia lokalnych polityk włączających.

CZĘŚĆ WDROŻENIOWA

W rozdziale uszczegółowiono proces wdrażania Programu, w tym określono fazy jego realizacji, źródła finansowania, sposób i częstotliwość monitorowania zakładanych celów i kierunków działań opisanych w rozdziale poprzedzającym oraz głównych realizatorów.

FAZY REALIZACJI PROGRAMU

Do odpowiedniej realizacji Programu przewidziano następujące fazy wdrożenia:

- **Pierwsza faza** skoncentrowana będzie na przeprowadzeniu konsultacji społecznych, zgodnie z zaplanowanym procesem uspołecznienia treści Programu. Konsultacje te będą mieć charakter ogólnomiejski, tzn. przeprowadzone zostaną wśród ogółu społeczności lokalnej za pośrednictwem Gdyńskiej Platformy Dialogu. Faza ta obejmie I kwartał 2024 roku.
- **W drugiej fazie** dokonana zostanie priorytetyzacja zaplanowanych celów i działań wraz z wyznaczeniem podmiotów odpowiedzialnych za realizację rocznych zadań programowych. Działania na tym etapie zostaną zrealizowane w ramach prac „Gdyńskiej grupy na rzecz wspierania imigrantów” w I połowie 2024 roku.
- **Trzecia faza** poświęcona będzie realizacji celów i działań zgodnie z przyjętą priorytetyzacją. Końcowy etap – ewaluacji końcowej – posłuży do szczegółowej analizy efektów Programu i zaplanowania dalszych działań w ramach kolejnej perspektywy czasowej. Faza ta potrwa od połowy 2024 roku do końca 2026 roku.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Program będzie finansowany ze środków własnych pochodzących z budżetu Miasta Gdyni. Przewiduje się również aplikowanie o środki ze źródeł zewnętrznych, w szczególności unijnych i ministerialnych.

KOORDYNACJA, MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Koordinacja Programu przypisana jest do „Gdyńskiej grupy na rzecz wspierania imigrantów” złożonej z przedstawicieli instytucji i organizacji realizujących statutowo działania w zakresie wsparcia społecznego migrantów mieszkających w Gdyni. Głównymi realizatorami Programu są tym samym (w kolejności alfabetycznej): Gdynia Community Center, gdyńskie placówki oświatowe, Laboratorium Innowacji Społecznych, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni, Muzeum Emigracji w Gdyni, organizacje pozarządowe (w tym Związek Stowarzyszeń Bank Żywności w Trójmieście, Stowarzyszenie Ovum, Stowarzyszenie Gaudium Vitae), Powiatowy Urząd Pracy w Gdyni, SpilnoHub. W realizację działań zaangażowane będą również inne podmioty miejskie, w szczególności takie jak: Miejska Biblioteka Publiczna w Gdyni, Urząd Miasta Gdyni, Zespół Placówek Specjalistycznych (wraz z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi gdyńskie SPOT-y). W trakcie obowiązywania Programu, na początku każdego roku kalendarzowego koalicjanci wskażą podmiot odpowiedzialny za agregację rocznych danych sprawozdawczych pozyskanych od poszczególnych realizatorów Programu.

Monitoring będzie polegał na zbieraniu i analizowaniu danych dotyczących zrealizowanych działań programowych, w oparciu o określony katalog wskaźników. Katalog ten zostanie wypracowany w ramach działalności „Gdyńskiej grupy na rzecz wspierania imigrantów” w drugiej fazie wdrażania Programu. Monitorowanie Programu umożliwi obserwację realizacji celów oraz ocenę stopnia osiągnięcia rezultatów. Przyjmuje się roczny tryb prowadzenia monitoringu i opracowanie trzech rocznych raportów monitoringowych.

Ewaluacja Programu zostanie przeprowadzona na koniec jego realizacji w oparciu o dane i dokumenty uzyskane w procesie monitoringu oraz inne źródła, które mogłyby zawierać przydatne informacje. Ewaluacja końcowa ma na celu ocenę wdrożenia Programu pod kątem adekwatności podejmowanych działań i ich efektywności, a także dostarczenie danych do nowelizacji Programu na kolejne lata. Zadanie w zakresie ewaluacji końcowej Programu może zostać zlecone podmiotowi zewnętrznemu, zgodnie z prawem zamówień publicznych.

Wydawca: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni
Wydanie pierwsze

Publikacja powstała w ramach projektu „Inclulate - Educating for Inclusion” [2021-1-DE02-KA220-ADU000035355] współfinansowanego ze środków programu Erasmus +.

Projekt graficzny i ilustracje: Joanna Kurowska

PUBLIKACJA BEZPŁATNA

Disclaimer

Erasmus Plus is financed by the European Union. The European Commission’s support to produce this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein. The external links in the Programme are being provided as a convenience and for informational purposes only; they do not constitute an endorsement or an approval by the project partners of any of the products, services or opinions of the corporation or organisation or individual. The project team bears no responsibility for the accuracy, legality, or content of the external site or for that of subsequent links. Contact the external site for answers to questions regarding its content.

This publication is available under the Creative Commons licencing
Attribution-ShareAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0)
(licence link: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.pl>)

